

Till:

Region Jämtland Härjedalen
Box 654
831 27 Östersund

regionalutveckling@regionjh.se

Stockholm 14 september 2018

KLYS synpunkter på remissutgåvan av regional kulturplan för Region Jämtland Härjedalen 2019-2022 (Dnr: RUN/363/2017)

KLYS har tagit del av Region Jämtland Härjedalens remissutgåva av regional kulturplan för perioden 2019-2022 och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. I varje avsnitt i detta yttrande finns kortfattade kommentarer och förslag, där vi sammanfattar våra synpunkter och förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. Samverkansmodellens inträde i den svenska kulturpolitiken har, förutom ett nytt sätt att fördela statliga bidrag till regional kulturverksamhet, inneburit en etablering av en ny kulturpolitisk karta där samverkan och dialog på alla plan är satt i fokus: mellan stat, region och kommun och där också det professionella kulturlivet och civilsamhället ska delta i dialogen.

Enligt förordningen ska de regionala kulturplanerna tas fram ”efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället”. Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, att utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och att formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens framtagande, genomförande och uppföljning. Förra året undersökte vi det regionala samrådsarbetet med kulturskapare i landet och lanserade under hösten 2017 en samrådsguide med rekommendationer för samrådsarbetet i regionerna. Se länk nedan¹ samt bilaga till detta yttrande.

KLYS verkar också för att samråden, där yrkesverksamma kulturskapare bidrar som experter, arvoderas. Vi har för ändamålet tagit fram särskilda arvodesrekommendationer i samarbete med våra

---

¹ http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/KLYS_broschyr_samradsguide_2017.pdf

medlemsorganisationer. När det gäller konsult/expertuppdrag t ex för deltagande i regionala samråd, har KLYS justerat upp arvodet fr.o.m. 1 januari 2018, eftersom den tidigare relativt låga arvodesnivån legat still i drygt fem år.

En av KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av yttersta vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t ex i särskilda referensgrupper och bedömningskommittéer. KLYS bevakar också hur konstnärlig kvalitet och utveckling får utrymme, hur mångfalden inom kulturen främjas samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

KLYS vill i detta yttrande uppmärksamma Region Jämtland Härjedalen på den aktuella konstnärspolitiska utredningen som presenterades våren 2018, och det faktum att det i utredningen konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".²

Här nedan följer en sammanfattning av KLYS mest centrala bevakningsområden, när det gäller regionala kulturplaner och regional kultur- och konstnärspolitik:

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?
- Hur arbetar regionen med att främja mångfald inom kulturen?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar behövs för att professionella kulturskapare inom alla konstområden ska kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättningar till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionalt verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning? Hur kan man på andra sätt stödja de yrkesverksamma som vill utvecklas och vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklar samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios m m. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och/eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vilka regionöverskridande verksamheter finns och vad har regionen för utvecklingsmål för dessa?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

² *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

2 Generella utgångspunkter och kulturplanens disposition

Liksom i många andra av landets glesbygdsrika regioner har Region Jämtland Härjedalen en centralort, Östersund, som samlar alla regionalt finansierade kulturinstitutioner. Regionen har särskilda utmaningar, bl a stora geografiska avstånd, när det gäller att upprätthålla en fungerande kulturell infrastruktur och ett kvalitativt kulturliv som även omfattar regionens mindre kommuner. I detta avseende ser vi positivt på att kulturplanen lyfter flera aspekter på att hantera detta. Regionen presenterar i planen en god översikt över kommunernas kulturliv samt regionens demografiska och geografiska förutsättningar. Vi värdesätter att regionen lyfter fram en utförlig översikt över regionens kulturella infrastruktur i början av planen och redogör tydligt för sina avsikter med att sprida kultursatsningar i hela regionen genom olika sorters kultursamverkan.

Vi vill i sammanhanget påminna om risken för att de olika kommunerna kan komma att erbjuda mycket olika förutsättningar för kulturen. Hur skapar regionen konkreta incitament för likvärdighet i regionens kulturella infrastruktur under planperioden? Kan man tänka sig införande av någon form av lägstanivå för kommunala kultursatsningar som fastslås regionalt?

Innehåll och disposition

Vi sätter stort värde på att regionen både tydligt i förordet och i särskilda avsnitt i detta förslag till kulturplan framhäver bl a konstens egenvärde, de professionella kulturskaparna och förutsättningarna att vara yrkesverksam inom kultur och konst.

Planens upplägg skiljer sig en del från normen för många av landets regionala kulturplaner idag. Jämtland/Härjedalens kulturplan har en tydligt numrerad innehållsförteckning som vid första anblicken framstår som positiv och översiktlig för läsaren. Dock finner vi efter några genomläsningar att planens disposition är svårgreppbar när det gäller att utläsa hur regionen konkret ska ta sig an mål, insatsområden och utvecklingsområden. Planen framstår i våra ögon i stora drag som något otydlig i upplägget kring mål och insatser inom sakfrågorna.

Det är bra att avsnittet 7 om utvecklingsområden tydligt listar punkter som regionen ska förverkliga under planperioden. Men det blir oklart hur dessa utvecklingsområden hänger ihop med prioriteringar, mål och insatsområden som redovisas i avsnitt tidigare i planen. Vi uppfattar det som svårt att bilda sig en helhetsuppfattning av respektive verksamhetsområde i planen. Det blir som att saker påtalas flera gånger på skilda sätt i olika sammanhang i kulturplanen.

I våra ögon försvårar det för läsaren att placera avsnittet "Den kulturella infrastrukturen" i början av planen, separerat från andra lägesbeskrivningar och utvecklingsfrågor, och att längre fram i planen redogöra för de regionala verksamheterna, samt i slutet av planen lista samtliga utvecklingsområden i ett samlat avsnitt. Vi saknar en disposition som tydligare utgår från samverkansmodellens förordning med rubriker för varje verksamhetsområde, där varje konstform samlat och mer linjärt kunde beskrivas i termer av bakgrund, nuläge, vision, prioriteringar och föreslagna utvecklingsinsatser.

Vi välkomnar att kulturplanen relativt utförligt beskriver kulturpolitikens kopplingar till olika politiska och administrativa nivåer, och till vissa andra politikområden, samt hur kulturplanen förhåller sig till andra regionala strategier och planer.

Det är bra att designområdet lyfts särskilt i kulturplanen, men planen saknar, vad vi kan se, skrivningar om vissa andra konstområden, bl a nycirkus och foto. Flera kulturplaner lyfter specifikt flera av dessa

områden nuförtiden, även om områdena inte formellt ingår i samverkansmodellens förordning. Kanske är några av nämnda områden tänkta att ingå i vissa satsningar, och kan läggas till i befintliga skrivningar i planens slutversion?

KLYS kommentar och förslag:

- Vi påminner om vikten av kommunal likvärdighet i regionen för resursfördelningen inom kulturverksamheter och professionellt kulturutbud till medborgare.
- Vi tror att planen skulle tjäna på att dispositionen ses över så att upplägget blir mer linjärt och att utvecklingsarbetet inom de olika verksamhetsområdena blir lättare att utläsa.
- Det saknas skrivningar om bl a nycirkus och foto. Kanske kan det förtydligas i vissa prioriteringar ifall även satsningar på dessa områden ingår?

3 Begrepp och definitioner

Vi välkomnar att Region Jämtland Härjedalen i sin kulturplan redan i förordet och i många olika sammanhang lyfter de yrkesverksamma kulturskaparna. Regionen är relativt konsekvent med att i skrivningarna tala om just kulturskapare och inget annat begrepp. Men vi noterar att ordet "professionell" utelämnats i många av planens skrivningar om kulturskapare och de specifika yrkesgrupperna i kulturlivet, vilket vi hoppas blir åtgärdat i planens slutversion. Vi vill påminna regionen om vikten av att i en regional kulturplan genomgående begreppsligt tydliggöra en åtskillnad mellan professionella kulturskapare och ideellt verksamma och amatörer.

Det blir högst inkonsekvent att i samma avsnitt på ett ställe tala om "yrkesverksamma designers" (s. 8) och på ett annat om författare som "skribenter" (s. 6). KLYS understryker vikten av att i planen beskriva samtliga konstområdens professionellt verksamma på ett konsekvent vis. Som det blir nu låter det som att vissa är yrkesverksamma och vissa inte, trots att så inte är fallet i sakfrågorna som beskrivs.

Konst och konstnär

KLYS förespråkar generellt i regionala kulturplaner användningen av begreppet *professionell* (eller *yrkesverksam*) *kulturskapare* för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Vidare förespråkar KLYS, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet *konstnär* - när det används - betecknar verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast *bild- och formkonstnär*.

Vi ser i avsnittet Konstnärliga behov på sidan 10, i avsnittet om konstföreningarna på sidan 26, samt i avsnittet om bild- och formverksamhet på sidan 30 att "konstnärer" används för att beteckna bild- och formkonstnärer, vilket blir inkonsekvent enligt vår definition ovan. Specificera gärna på dessa ställen och i hela planen och använd i stället begreppet "bildkonstnär" eller "bild- och formkonstnär" där detta behöver nämnas.

Kulturell mångfald

Vi saknar skrivningar i planen om främjandearbetet för kulturell och konstnärlig mångfald, och hur regionen under planperioden ska arbeta praktiskt för att upprätthålla en bredd och variation i det samlade konstnärliga utbudet i regionen, samt hur goda förutsättningar för alla konstområden (även de mindre publika) ska kunna utvecklas i regionen. Jfr Unescos konvention till skydd för kulturell mångfald, som Sverige och EU anslutit sig till, och som också har bäring på den regionala nivån.

Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet

Vi välkomnar att denna kulturplan har ett särskilt avsnitt (s. 14) som lyfter konstnärlig kvalitet och kulturens egenvärde, och att regionen här understryker distinktionen mellan amatör- och professionell kultur. Vi skulle dock gärna se mer utvecklade skrivningar om regionens arbete för att främja konstnärlig kvalitet och hur den regionala kulturutvecklingen i Jämtland Härjedalen relaterar till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, som nämns på sidan 11 i remissförslaget.

Vi saknar några skrivningar i planen om regionens syn på konstnärlig frihet, och om detta lyfts i den regionala kulturutvecklingen både generellt och specifikt på olika vis.

KLYS kommentar och förslag:

- Använd genomgående begreppet *professionell kulturskapare* om det är det skrivningen handlar om. Korrigera begrepps användningen i alla avsnitt som gäller yrkesverksamma kulturskapare så att det blir konsekvent i hela planen.
- Renodla begrepps användningen av *konstnär*. Specificera konsekvent i hela dokumentet om det handlar om bild- och formkonstnärer, särskilt i avsnitt som handlar om bild och form.
- Komplettera med en redogörelse för begreppet *kulturell mångfald* och hur regionen ska arbeta för att främja förutsättningarna för samtliga konstområden i praktiken.
- Koppla skrivningarna om konstnärlig kvalitet tydligare till det nationella kulturpolitiska målet om att främja kvalitet.
- Komplettera gärna med skrivningar om konstnärlig frihet.

4 Samråd med professionella kulturskapare

KLYS välkomnar att Region Jämtland Härjedalen ihop med Region Västernorrland sedan flera år tillbaka har ett formaliserat kulturskaparråd enligt KLYS konstområdesövergripande modell med representanter för professionellt verksamma kulturskapare från samtliga konstområden. I planen redogör regionen mycket bra och transparent för samrådsarbetet i avsnittet 4.4 Samverkan på sidan 19.

Vi värdesätter de positiva signalerna i planens avsnitt om mål och insatsområden (s. 13) om ett fortsatt samrådsarbete med kulturskaparna. Som insatsområde nämns på sidan 13 att "utveckla dialoger med professionella kulturskapare genom befintliga och nya samråd". KLYS tar gärna del av regionens eventuella konkreta förändringsplaner här.

På sidan 19 påpekas det att regionen ska utveckla fler formaliserade konst- och kulturspecifika samråd inom flera områden än det befintliga bild och form-samrådet. Detta är självfallet positivt, men vi hoppas att regionen verkar för att det konstområdesövergripande samrådet inte blir något av en åtskild samrådsgrupp som verkar vid sidan av dessa områdesspecifika samråd. Vi vill påminna regionen om att ha arbetsformer för en löpande samverkan mellan samråden så att informationsutbyte sker naturligt.

Generellt när det gäller regionala kulturskaparråd vill vi understryka att det är viktigt att samrådet omfattar och representerar både kulturskapare från det fria kulturlivet, anställda vid kulturinstitutioner i regionen och/eller sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Det är olyckligt om de institutionsanställda kulturskaparnas erfarenheter och synpunkter inte skulle komma fram på grund av obalans i representationen i kulturskapardialogerna, dvs. om vissa kulturskapare i regionen får egen direktrepresentation och dialog, medan institutionsanställda, oavsett anställningsform, kanske bara representeras kollektivt via någon person på ledningsnivå. KLYS understryker vikten av att regionen

beaktar denna problematik och agerar för att lyfta *alla* professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.

KLYS kommentar och förslag:

- Kulturskaparsamråden bör vara öppna för representation från alla professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett deras anställnings-/verksamhetsform och institutionskoppling.
- KLYS tar gärna del av regionens planer på ev. nya eller förändrade dialogformer för det professionella kulturlivet i regionen.
- Se till så att konstområdesövergripande samrådet och områdesspecifika samråd samverkar bra.

5 Planens kulturpolitiska utgångspunkter och mål

Även om vi, som vi inledningsvis påpekat, finner planens upplägg i stora drag som något rörigt, är innehållet i många delar stringent formulerat. Planens avsnitt 3 (s. 9-14) om kulturpolitiska utgångspunkter och mål är i ett KLYS-perspektiv mycket positivt, då professionella kulturskapares villkor (rubriken "Konstnärliga behov", s. 10) samt att stärka arrangörsled och kulturscener lyfts fram som några av de övergripande kulturpolitiska prioriteringarna för planperioden.

KLYS ser också mycket positivt på att utveckling av den interregionala samverkan mellan de fyra norrlänen står högt på agendan, och att bl.a. kulturella och kreativa näringar och kulturskaparnas roll här lyfts som en generellt prioriterad sakfråga.

Bland de övergripande mål som har koppling till kulturen i den regionala utvecklingsstrategin för Jämtland Härjedalen ser vi positivt på att kulturella och kreativa näringar lyfts fram. Vi hoppas här att den regionala kulturförvaltningen och kulturpolitiken kan verka för att sätta ljuset på alla konstområden, så att inte näringspolitiska aspekter styr resursfördelning och särskilda satsningar mot enbart vissa områden. Vi ser en tendens att bl a designområdet lyfts fram väsentligt mer än andra konstområden.

Att Jämtland Härjedalens regionala utvecklingsstrategi särskilt pekar på att den ideella sektorn ska få en stärkt roll i kulturlivet är visserligen viktigt och bra i flera olika avseenden, men KLYS ser långsiktigt en fara i att ett motsatsförhållande kan uppstå mellan ideell och professionell kultur, och att ekonomiska hänseenden tenderar att styra den regionala politiken mot kostnadseffektiva lösningar, där satsningar på ideell kultur ibland sätts före insatser för professionell kulturutveckling. Risken tror vi är störst i glesbygden. Därför ser vi positivt på hur Region Jämtland Härjedalens kulturplan påtalar vikten av professionella kulturutvecklingsinsatser för hela regionen, även utanför tätorterna.

Utöver skrivningarna om hållbarhet på sidan 11 noterar vi i kulturplanen en brist på skrivningar som sätter Jämtland Härjedalens regionala kulturpolitik i relation till nationella och internationella kulturpolitiska perspektiv.

I den partienkät³ som Konstnärernas Riksorganisation och sju andra bild- och formorganisationer gjort inför valet 2018 svarar samtliga riksdagspartier och F! "ja" på frågan om "svensk kulturpolitik ska följa maktodelningsprincipen om att politiker beslutar om storleken på anslagen men inte över det konstnärliga innehållet". Detta är en central del av "principen om armlängds avstånd". Det är också värt att notera att alla riksdagspartier anser att kulturområdet är en självklar del av välfärden och att

³ http://kulturvalet.se/Kulturvalet2018_partienkat-komplettsvar_13fragor.pdf

samhället därför ska erbjuda medborgarna kulturverksamhet av *hög kvalitet*. Samtliga partier bekräftar även att man ska ha tillgång till ett mångfacetterat kulturutbud oavsett var man bor i landet.

Principen om armlängds avstånd (s. 14)

Vi noterar att Region Jämtland Härjedalens kulturplan saknar ett eget, specifikt rubricerat avsnitt om *principen om armlängds avstånd*. Det är visserligen bra att principen beskrivs i avsnittet 3.7 om konstnärlig kvalitet och kulturens egenvärde, men KLYS vill understryka vikten av att en region i sin kulturplan lyfter fram principen mycket tydligare i ett separat avsnitt. Risker är annars att denna för kulturpolitiken ytterst viktiga princip för vissa mottagare av planen kan uppfattas som ett slags särintresse som bara skulle gälla ett särskilt sakområde i planen.

Det är bra att oberoende konstnärligt sakkunniga bedömningar understryks, men det vore önskvärt om det än tydligare kan redogöras i planen för hur regionen i praktiken avser att arbeta för att upprätthålla principen. Omfattar principen även tjänstepersonsnivån på förvaltningar i regionen? Och i så fall hur?

KLYS vill påminna om vikten av att regionens kommuner antar samma princip i sitt kulturutvecklingsarbete, och att regionens kulturförvaltning bör verka för detta i sitt löpande arbete.

Konstnärlig kvalitet och kulturens egenvärde (s. 14)

I ovan nämnda partienkät svarar samtliga riksdagspartier och FI "ja" på frågan om kulturen har ett egenvärde som gör att offentliga kulturanslag inte behöver motiveras med andra politiska syften. Partierna är alltså överens om att kulturen i sig är målet. Då konsten får vara fri skapas även förutsättningar för mervärden inom andra områden.

Som vi påpekar i avsnitt 3 ovan välkomnar vi planens skrivningar om konstnärlig kvalitet och kulturens egenvärde och att regionen här understryker distinktionen mellan amatör- och professionell kultur. Vi skulle dock gärna se mer utvecklade skrivningar om regionens arbete för att främja konstnärlig kvalitet och hur den regionala kulturutvecklingen inom olika konstområden i Jämtland Härjedalen relaterar till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, som nämns på sidan 11 i remissförslaget. Har Region Jämtland Härjedalen någon kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik?

I anslutning till utförligare redogörelser för kulturens eller konstens egenvärde samt kvalitetsbegreppet vore det önskvärt om regionen också tydliggör sin syn på hur kvalitetsbegreppet relaterar till instrumentella aspekter på kulturen, och hur man avser att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och konstnärlig kvalitet i relation till nyttoaspekter på kultur och konkret i regionens satsningar på kulturella och kreativa näringar.

Som sagt saknar vi även några skrivningar i planen om regionens syn på konstnärlig frihet, och om detta lyfts i den regionala kulturutvecklingen både generellt och specifikt på olika vis.

KLYS kommentar och förslag:

- Har regionen någon kvalitetsfrämjande policy för sin regionala kulturpolitik?
- Hur är kopplingen mellan den regionala kulturutvecklingen och det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse?
- Tydliggör, gärna i ett separat avsnitt, hur armlängds avståndsprincipen kommer att följas i praktiken och om den även avses omfatta förvaltningsnivåns tjänstepersoner. Följer regionens kommuner principen?

6 Kulturskapers villkor och regional konstnärspolitik

Som vi skriver inledningsvis konstaterar regeringens aktuella konstnärspolitiska utredning att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras".⁴ I ett konstnärspolitiskt perspektiv ser KLYS mycket positivt på Region Jämtland Härjedalens kulturplan, då ett av planens mål är: "Professionella kulturskapare ska ha goda förutsättningar att verka i regionen".

Liksom regeringens konstnärspolitiska utredning betonar, menar vi att professionella kulturskapare med erfarenheter och kunskaper från sina yrken har avgörande betydelse för konst- och kulturlivets utveckling i en region. Professionell konst och kultur är ofta utgångspunkt och förebild för amatörverksamheter och ideella krafter och initiativ. De yrkesverksamma kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgarna överlag i kulturlivet. Som vi påpekade ovan är det därför något oroande att Jämtland/Härjedalens regionala utvecklingsstrategi särskilt påtalar satsningar för att stärka det ideella kulturlivet, men inte nämner motsvarande för det professionella. Här får vi hoppas att den regionala kulturpolitiken får genomslag för de många bra konstnärspolitiska förslag som lyfts i kulturplanen, så att dessa inte bara förblir visioner eller förslag på pappret.

Inventering av kulturskaparna och deras förutsättningar

I planen saknar vi förslag om att under planperioden kartlägga och inventera professionella kulturskapare inom olika konstområden och förutsättningarna att vara yrkesverksam i regionen. Vi rekommenderar att det görs en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma inom varje konstart, och vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna, samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar.

En sådan kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en väl förankrad och utvecklad regional konstnärspolitik, som inger förtroende hos alla inblandade parter. Denna kartläggning bör naturligtvis jämkas med en eventuell kartläggning av regionens kulturella och kreativa näringar, som skulle bilda ett heltäckande underlag för den regionala kulturpolitikens företrädare. En regional kartläggning kan med fördel ta sin utgångspunkt i regeringens aktuella konstnärspolitiska utredning.

Ekonomiska villkor och upphovsrätt

Det är i KLYS ögon tillfredsställande att regionen på sidan 13 i remissförslaget påpekar att det är viktigt att "följa gällande riktlinjer och rekommendationer avseende ersättning", och att ett insatsområde för planperioden är att "främja förutsättningar för kulturskapare genom att erbjuda [...] goda villkor och ersättningar enligt avtal".

Det är också positivt att regionen så konkret hävdar att den ska verka för att MU-avtalet inom bild- och formområdet följs. Dock saknar vi skrivningar i planen som lika konkret påtalar vikten av nationella avtal för andra konstområden och vikten av att följa gängse arvodes- och ersättningsnivåer inom olika konstområden för professionella kulturskapare.

Vilka åtgärder föreslås mer konkret i sak under planperioden för främjandet av att kunna erbjuda goda villkor för professionella kulturskapare? KLYS skulle gärna se att regionen formulerar ett särskilt avsnitt i planen, som samlat tar upp konstnärspolitiska sakfrågor, så som just kulturskaparnas ekonomiska villkor. I nuvarande remissförslag blir de få skrivningarna om ersättningar och avtal mer som bisatser i stället för att framhåvas mer ingående och övergripande. Utöver den nuvarande skrivningen om MU-

---

⁴ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

avtalet bör hänvisningar finnas konkret till KLYS och våra medlemsorganisationers arvodesrekommendationer, t.ex. Författarförbundets som gäller alla yrkesverksamma inom det litterära fältet som anlitas av regionalt finansierade institutioner. Som riktlinje för regionens kulturliv bör det påpekas att ersättningar ska följa gällande kollektivavtalsnivåer, även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa.

Ingenstans i remissförslaget finner vi några skrivningar om upphovsrätten. Förutom att vi gärna ser att regionen i planen lyfter upphovsrätten i skrivningar som rör digitalisering, bör upphovsrätten även poängteras i mer generella ordalag i de särskilda avsnitten om de professionella kulturskaparna, dvs. vikten av att regionen värnar om att respektera upphovsrätten i all offentligt arrangerad kultur.

MU-avtalet för bild och form

Vi sätter som sagt stort värde på att regionen i planen tydligt lyfter fram att MU-avtalet ska främjas under planperioden. Att detta avtal följs fullt ut är en av de största kulturpolitiska utmaningarna vi har i landet. Många gånger erhåller inte bild- och formkonstnärerna betalt för sin arbetstid vid utställningar, motsvarande hur många andra kulturskapargrupper i den regionalt finansierade kulturen oftast ersätts för instudering och repetitionstid etc. utöver ersättningar för själva verken/föreställningarna.

För bild- och formkonstnärerna är det av största vikt med tillämpning av MU-avtalet vid regionens institutioner och utställningsarrangörer. Planen kunde gärna mer ingående lyfta hur regionala utställare och arrangörer i Jämtland/Härjedalen i praktiken ska tillämpa MU-avtalet, eller vilka behov av resurstöd och kompetensutveckling som krävs för att främja tillämpningen av MU-avtalet hos regionens utställare och andra aktörer med utställningsverksamhet. Vi föreslår att skrivningarna om MU utvecklas och stärks upp i planen. Se vidare vad vi föreslår för åtgärder i saken i avsnittet om bild och form nedan.

Kompetensutveckling för kulturskapare

Det är positivt att regionen lyfter vikten av kompetensutveckling för yrkesverksamma kulturskapare inom ramen för målet om att främja kulturskapares villkor under planperioden. Vi skulle dock gärna se att planen fick en samlad redogörelse för regionens syn på kompetensutvecklingsfrågor, både regionalt och interregionalt gällande de yrkesverksamma kulturskaparna i Jämtland/Härjedalen och i norrslänen. Här kunde skrivningar tydliggöra mer konkret hur regionen avser att hantera allehanda kompetensutveckling för kulturskapare under planperioden.

Planen bör tydliggöra vikten av kompetenshöjande insatser och eventuella planer på att kulturaktörer med regionalt uppdrag ska ansvara för detta inom respektive område. Här hoppas vi att regionens aviserade årshandlingsplaner av olika slag ska konkretisera insatserna framöver.

Vi vill poängtera att vi ser ett stort värde i att Jämtland/Härjedalen öppnar för interregional kompetensutveckling av olika slag i samarbete med övriga regioner i Norrland. En mindre region kan inte ensamt resursmässigt hantera alla sorters konstnärspolitiska insatser inom samtliga konstområden. För att främja just regional yrkeskompetensutveckling är det ett utmärkt sätt att dra nytta av interregionala samarbeten med grannregioner.

Konstnärlig residensverksamhet

Vi välkomnar att kulturplanen särskilt lyfter fram att verka för residensverksamheters utveckling under planperioden (s. 13). Det vore önskvärt med närmare skrivningar i planen kring vad regionen avser att göra mer samlat och konkret under planperioden, t ex när det gäller samverkan mellan både de regionala kulturinstitutionerna och det fria professionella kulturlivet i regionen. Vi ser fram emot att ta del av mer konkreta handlingsplaner för residensen i Jämtland/Härjedalen framöver.

Kulturella och kreativa näringar

Vi ser positivt på hur mycket och tydligt Region Jämtland Härjedalen lyfter fram utveckling av kulturella och kreativa näringar (KKN) i detta förslag till ny kulturplan. Ämnet borde lyftas samlat i ett specifikt rubricerat avsnitt i planen. Det vore önskvärt med skrivningar om regionens *konstnärspolitiska* perspektiv på regional KKN-utveckling i regionen; att i ännu högre grad tydliggöra synergier mellan satsningar på kulturskapare och kulturellerade näringar i regionen.

Kulturskaparna utgör kärnan i kulturella och kreativa näringar. Vi skulle i planen gärna läsa mer om hur konstnärligt skapande relaterar till andra politikområden och näringar, och till regionens generella utvecklingsarbete kring kulturella och kreativa näringar, samt om balansen mellan instrumentella och konstnärliga aspekter på kulturlivet. Planerar regionen för KKN-samverkan med/mellan kulturella noder, kulturinkubatorer eller konstnärresidens? Finns det interkommunala, interregionala eller nationella samarbeten inom KKN-sektorn som är värda att nämna i planen?

Digitalisering

”Digital delaktighet” är en av regionens prioriteringar för planperioden. Detta tillstyrker vi, men ställer oss samtidigt frågande till varför Jämtland/Härjedalens kulturplan, utöver stycket om digital delaktighet (s. 10), saknar ett särskilt avsnitt om digitalisering med skrivningar om hur kulturpolitiken ska hantera utvecklingsfrågor kring digitalisering rent konkret i regionen under planperioden. Har Jämtland/Härjedalen någon generell regional digitaliseringsstrategi? Hur förhåller sig regionens kulturpolitik i så fall till denna inför kommande planperiod? Hur relaterar den regionala konstnärspolitiken till digitaliseringen? Vi finner det anmärkningsvärt att det, trots att digital delaktighet är en prioritering i Region Jämtland Härjedalens kulturplan, i stort sett saknas satsningar som kan kopplas till digitalisering bland utvecklingsområdena för perioden 2019-2022 (s. 30-31). Bara två enstaka punkter inom biblioteks- och designområdet lyfter digitala aspekter.

Hur avser regionen att arbeta under planperioden för att utveckla kopplingen mellan kulturskaparyrken och den digitala tekniken? Det vore på sin plats i en regional kulturplan med redogörelser för hur regionen ser på det faktum att digitaliseringen påverkar de professionella kulturskaparnas villkor och skapar utmaningar när det gäller upphovsrätt, och ersättningar till upphovspersoner. Vilken hållning har regionen i sakfrågor kring upphovsrätten? Digitaliseringen kunde dessutom med fördel kopplas till skrivningar om utveckling av kulturella och kreativa näringar (jfr avsnittet ovan).

Finns det tankar kring ett digitalt kompetenscentrum i regionen eller interregionalt för att kunna utnyttja den nya tekniken? Att t ex musikkonserter ska kunna sändas vidare till fler än de som har möjlighet att åka till konsertlokalen kräver både kunskap och utrustning som inte alla har. Kommer det att satsas så att teknisk utrustning kan tillhandahållas? Detta är en sakfråga som med fördel kan samordnas med närliggande regioner.

KLYS kommentar och förslag:

- Kartlägg och inventera professionella kulturskapare inom alla konstområden och förutsättningarna att vara yrkesverksam i Region Jämtland Härjedalen.
- Utveckla gärna interregionala satsningar för att hantera kompetensutvecklingsprojekt bättre.
- Utveckla skrivningarna om MU-avtalet med djupare analys av hur avtalet stärker bild- och formkonstnärernas villkor i regionen. Jämka detta med avsnittet om bild och form.
- Komplettera planen med tydligare skrivningar om hur den regionala kulturpolitiken relaterar till regionala satsningar på digitalisering; hur kulturskaparnas yrken relaterar till regionens digitala satsningar i praktiken.

- Komplettera planen med skrivningar om att värna upphovsrätten där det är relevant, t ex i skrivningar om digitalisering och om kulturskaparnas villkor.
- Lyft kulturella och kreativa näringar och hur kulturskaparna och konstnärspolitiken kopplas till dessa. Problematisera gärna relationen mellan konstnärligt skapande och instrumentella perspektiv.

7 Synpunkter gällande de olika konstområdena

7.1 Scenkonst – Teater, dans och musik

Teater och dans

Vi ser positivt på kulturplanen när det gäller föreslagna insatser för scenkonstens regionala utveckling i Jämtland/Härjedalen. Även om ett tydligare upplägg i planen med ett samlat avsnitt om scenkonsten hade varit att föredra, kan KLYS och Teaterförbundet konstatera att utvecklingsfrågor som handlar om scenkonstinstitutionerna, arrangörerna och de frilansande scenkonstnärerna i regionen får relativt stort utrymme i planen, och att både regionala och interregionala insatser för scenkonsten lyfts fram bra.

Rent strukturellt kunde planen som sagt tjäna på att disponeras om så att planens avsnitt om scenkonstutveckling, scenkonstinstitutioner m.m. samlas överskådligt i ett och samma avsnitt specifikt om scenkonsten, där teater, dans och musik beskrivs i nämnd ordning. I detta remissförslag är upplägget aningen rörigt. Både bakgrundsfakta, politiska prioriteringar och utvecklingsinsatser som gäller scenkonstfrågor lyfts på flera olika ställen i planen, vilket försvårar för läsaren att bilda sig en helhetsuppfattning om utvecklingsarbetet under kommande planperiod.

Vi välkomnar att kompetensutveckling för scenkonstnärer i regionen lyfts fram, och att interregional samverkan inom scenkonstområdet i Norrland kan omfatta gemensamma kompetensutvecklande insatser.

Vi värdesätter att Estrad Norr satsar på nyskriven dramatik. Vi hoppas att regionen utvecklar fler möjligheter för dramatiker att anlitas regionalt och få sina verk framförda, så att fler publikgrupper nås.

Alla regionala satsningar på att stärka arrangörsledet inom scenkonsten är viktiga, och det är särskilt bra att regionen påtalar vikten av att nå ut i hela regionen. I en lokal kontext i glesbygd kan det många gånger vara ideellt verksamma och amatörer som upprätthåller delar av infrastrukturen för scenkonsten, vid sidan av Riksteatern och enstaka kommunala satsningar. I detta avseende är det angeläget att regionen i sin kulturplan tydliggör gränsdragningar mellan vad som är professionell scenkonstverksamhet och vad som är amatörverksamheter. Och hur offentliga resurser, både regionala, kommunala och nationella, samordnas och fördelas på bästa sätt för en långsiktighet i regionens professionella scenkonstutveckling.

Vi saknar redogörelser för hur regionen avser att utveckla förutsättningarna för dans som konstform. Hur ser Region Jämtland Härjedalens insatser för dans ut i ett interregionalt, nationellt respektive internationellt perspektiv när det gäller kompetensutveckling samt residensmöjligheter för danskonstnärer?

Vi hoppas att alla scenkonstinsatser som lyfts i planen är tänkta att realiseras under aviserad planperiod, och inte skjuts framåt på obestämd tid eller är ett slags långsiktiga visioner.

Vi vill i övrigt påminna Region Jämtland Härjedalen om den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten eftersom uppräknings av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

Musik

I ett musikperspektiv uppfattar vi Region Jämtland Härjedalens förslag till kulturplan som anmärkningsvärt bristfällig. Planen saknar i stort sett helt och hållet både särskilda skrivningar och ett specifikt avsnitt om musiken som verksamhetsområde, vilket vi ställer oss frågande till när planen har särskilda avsnitt om bl a bild och form samt design. På det stora hela sticker denna plan ut som kanske den enda av de regionala kulturplaner vi har läst genom åren som nästan totalt har utelämnat skrivningar om verksamhetsområdet musik. Vi hoppas verkligen att regionen åtgärdar detta och lyfter regionala musikutvecklingsfrågor i ett eget avsnitt i slutversionen av detta förslag till ny kulturplan.

I arrangörshänseende framstår avsaknaden av ett musikavsnitt också märklig, särskilt eftersom en av prioriteringarna för planperioden är "Arrangörskap och scener". På sidan 9 nämns musiken i förbigående i en av få skrivningar om musik i planen: "Samtidigt finns ett påtalat behov av anpassade konsertlokaler för klassisk eller akustisk musik." Här signaleras arrangörsfrågans betydelse på området. En regional kulturplan ska inte, enligt vårt sätt att se det, underlåta att närmare beskriva insatser gällande regional scen- och arrangörsutveckling på musikområdet.

I ett avsnitt om musik skulle det vara på sin plats att påminna om att allehanda branschavtal ska följas för alla inblandade parter också inom musiklivet. Det gäller inte minst i samband med digital spridning av konst och musik. Jfr vad vi skriver om upphovsrätt i avsnitt 6 ovan.

KLYS kommentar och förslag:

- Disponera gärna om avsnitten och samla allt om scenkonsten i ett och samma avsnitt i planen.
- Bra att en särskild regional prioritering är utveckling av arrangörer och scener.
- Planeras kompetensutveckling på scenkonstområdet? Komplettera gärna med skrivningar.
- Samla gärna skrivningar om utveckling av residensverksamheter på scenkonstområdet.
- Tydliggör gränsdragningar mellan satsningar på amatörverksamheter, ideella och professionella.
- Vi saknar skrivningar om musikområdet i planen. Komplettera planen med ett separat avsnitt om regional musikutveckling.

7.2 Bild och form

Nytt för i år i Kultursamverkansmodellen är att riksdagen har infogat ett helt nytt ändamål: professionell bild- och formverksamhet. För att svara upp mot detta borde Region Jämtland Härjedalen tillföra ett par mål och satsningar på bild- och formkonstområdet.

Bild- och formkonstnärer är en av de konstnärliga yrkesgrupper som har absolut lägst inkomster. [Medianinkomsten för konstnärerna i Jämtlands län](#) är 12 603 kronor före skatt per månad, trots att många konstnärer har långa akademiska utbildningar. Jämfört med den genomsnittliga månadsinkomsten i länet, som enligt SCB var 22 869 kronor (2014), så är inkomsterna i denna kvinnodominerade sektor alarmerande låga. Här behövs satsningar som gör det möjligt för bild- och formkonstnärer att vara yrkesverksamma i Jämtland/Härjedalen. Idag tvingas merparten av bild- och formkonstnärerna i landet, även de yrkesverksamma, att producera offentligt finansierade utställningar utan att få betalt för sin arbetstid. Att tillämpa avtalet för Medverkans- och utställningsersättning ([MU-](#)

[avtalet](#)) är ett sätt att säkerställa att bild- och formkonstnärer får skäligen ersättningar, även för den arbetstid de lägger ned vid utställningar.

I juni 2017 lanserades "[Årets konstkommuner 2017](#)", en rikstäckande kommunundersökning för bild- och formkonstområdet. [Sju kommuner i Jämtlands län](#) svarade på enkäten. Det är tydligt att det finns stora utmaningar i länets kommuner och att resurserna inte räcker till. Anmärkningsvärt är att bara en av kommunerna svarar Ja på frågan om MU-avtalet tillämpas.

Fler av kommunerna i Region Jämtland Härjedalen borde tillämpa enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar som en regel, vilket skulle innebära att fler av länets invånare fick en mer likvärdig tillgång till offentlig konst. Dessutom skulle fler aktörer, även privata byggherrar och fastighetsbolag, tillämpa enprocentregeln om kommunerna skriver in enprocentregeln i markanvisningar som i Göteborg.

Kultursamverkansmodellen handlar om att skapa synergieffekter genom samverkan. I den andan skulle dialogen och samarbetet kunna stärkas ännu mer mellan Regionen och kommunerna, exempelvis genom att använda Konstnärernas Riksorganisations manual "[Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik](#)" som innehåller metoder, checklistor och goda exempel från kommuner i hela landet.

KLYS kommentar och förslag:

KLYS föreslår att Region Jämtland Härjedalen i kulturplanen skriver in att den ska:

- Utarbeta en handlingsplan för professionell bild- och formkonst i dialog med konstnärerna.
- Utredda behoven av och möjliga platser för ett resurscentrum för bild- och formkonsten i dialog med konstnärerna.
- Säkerställa att professionella bild- och formkonstnärer som ställer ut i regionen erhåller MU-avtalsenliga ersättningar, inklusive arvoden för sina omkostnader och för sin arbetstid.
- Införa en regional MU-avtalspott, liksom i Västra Götalandsregionen, till vilken arrangörer i regionen kan söka medfinansiering för att konstnärerna ska få MU-avtalsenliga ersättningar inklusive ersättning för sin arbetstid.
- Stödja kommunerna så att enprocentregeln kan införas i alla kommuner.
- Utveckla stödfunktioner och metodutveckling i dialog med de kommuner som vill stärka sitt arbete med konstnärliga gestaltningar vid om-, ny- och tillbyggnationer.
- Ge kompetens- och resurstöd så att kommunerna kan använda metoder och verktyg (så som [cultural planning](#)) för att kulturen ska genomsyra samhällsplaneringen, och underlätta för kommuner och privata exploatörer att tillämpa enprocentregeln för konstnärliga gestaltningar.
- Uppmuntra kommunerna att skriva licensavtal med Bildupphovsrätt i Sverige.

7.3 Film

KLYS och vår medlemsorganisation Oberoende Filmares Förbund (OFF) uppfattar att Jämtland Härjedalen har ett rikt filmliv, men i kulturplanen är filmverksamheten beskriven på ett övergripande plan. Det blir därmed svårt att kommentera kulturplanens filmambitioner.

I kapitlet "Utvecklingsområden under perioden 2019-2022" finns ett stycke med utvecklingspunkter för den filmkulturella verksamheten. Dessa punkter är alla rimliga och relevanta, men då de inte är kopplade till text som beskriver hur och varför dessa punkter ska utvecklas är det svårt att kommentera utvecklingsområdena, och vi noterar också att de kommer att bli svåra att följa upp.

En av utvecklingspunkterna handlar om fördjupad samverkan med övriga filmverksamheter i Norrland. Det verkar rimligt och skulle kunna ge skalfördelar till filmen i Norrland, men då de egna ambitionerna inte alls beskrivs är det svårt att utläsa ur kulturplanen hur det skulle gå till och vad nyttan skulle vara.

Vi efterlyser i planen tydligare åtaganden när det gäller utvecklingen av den regionala filmverksamheten. Inte minst gäller detta satsningar på den professionella filmproduktionen.

KLYS kommentar och förslag:

- Avsnittet om filmkulturell verksamhet är alltför allmänt skrivet.
- Utvecklingspunkter är väl valda men saknar åtaganden, fördjupning eller uppföljningsmöjligheter
- Vi saknar tydlighet när det gäller regionens satsningar på professionell film

7.4 Litteratur

Litteratur är en konstform i sig som omfattar mycket mer än bibliotekens verksamheter och läsfrämjande insatser. Som regionen påpekar på sidan 8 är litterär verksamhet en betydande del av regionens kulturella och kreativa näringar.

KLYS och Författarförbundet ställer sig därför frågande till varför Region Jämtland Härjedalen har valt bort att i detta förslag till ny kulturplan ha ett eget rubricerat avsnitt för litteraturen som konstområde. Redan 2015 påtalade Kulturrådet att regionerna inom ramen för samverkansmodellen specifikt skulle utveckla litteraturen som eget verksamhetsområde (även om detta inte formellt påpekas i modellens förordning), och specifikt lyfta detta arbete i kulturplanerna. I kulturplanens innehållsförteckning lyser litteraturen med sin frånvaro, vilket vi hoppas kan åtgärdas i planens slutversion. Redogörelser för konstnärlig utveckling av litteraturområdet bör ges lika mycket plats och utrymme i kulturplanen som övriga konstområden.

Vi välkomnar trots allt att regionen lyfter regional litteraturutveckling på flera ställen i planen. På sidan 6 i avsnittet om kulturell infrastruktur ges en lägesrapport om förutsättningarna som råder för litteraturen i regionen. I avsnittet om regional biblioteksverksamhet på sidan 24 framhäver regionen att en del i bibliotekens uppdrag är att "stärka och utveckla litteraturområdet i regionen och ge stöd till länets författare och andra litterära aktörer". På sidan 30 i avsnittet om utvecklingsområden upprepas det som står på sidan 24 om att "stärka det litterära området genom insatser för författare i länet". Som utvecklingsområde nämns också litteratur som del i satsningar på kultur och hälsa, vilket vi välkomnar.

Det vore som sagt önskvärt om kulturplanen fick ett eget avsnitt om regionens litteraturutveckling, där regionen närmare beskriver bl a hur den genom den regionala biblioteksverksamheten samverkar med regionens olika yrkesverksamma inom litteraturfältet, med författarnätverk, folkhögskolor etc, och hur planerna för litteratur- och läsfrämjande projekt ser ut i praktiken på sikt.

Förslagsvis kan litteraturen som konstform separeras från biblioteksfrågor och läsfrämjande utbildningsinsatser, vilka i stället kan kopplas till ett renodlat biblioteksavsnitt.

Konsulentverksamheten och litteraturen

Hur ser regionens konsulentverksamhet ut i relation till litteraturen som konstform? För att stärka och utveckla litteraturområdet ser vi gärna att bibliotekskonsulenten ges ett tydligare litteraturutvecklande uppdrag, eller att regionen anställer en särskild litteraturkonsulent. Konsulenten skulle kunna arbeta

med interregional samverkan på området och även ha en stor betydelse för att stärka samarbetet mellan regionen och de ideella krafterna när det gäller litteraturen.

Nämn yrkesgrupperna inom litteraturen

Vi ser gärna att regionen i planens skrivningar om litteraturområdet nämner vilka yrkesgrupper som hör till området. Förutom författare bör bl a dramatiker, översättare och poeter synliggöras som yrkesverksamma inom detta fält i en kulturplan. Planens skrivning på sidan 6 om "skribenter" bör omformuleras. Det är i våra ögon inte acceptabelt att använda sig av det diffusa begreppet "skribenter" för alla olika yrkesverksamma inom litteraturområdet. Dessutom signalerar detta en sammanblandning av professionellt verksamma och amatörer – två kategorier som är viktiga att göra tydlig åtskillnad mellan i en regional kulturplan.

Löpande kartläggning av litterärt yrkesverksamma i regionen

Den senaste kartläggningen av litteraturområdet i regionen gjordes 2015. Har regionen några planer på att på nytt utreda eller kartlägga litteraturområdet och litteraturen som konstform separerat från biblioteks och läsfrämjandefrågor? Vi vill hävda att mycket förändras på fyra år. Kulturplanen ska dessutom gälla ända fram till 2022, vilket ger fog för att göra en ny kartläggning.

Vi menar att regionens litteraturbevakning bör uppdateras regelbundet när det gäller kartläggningen av yrkesverksamma i regionen och deras villkor inom den regionala litteraturen. En ständigt uppdaterad kartläggning kvalitetssäkrar förutsättningarna för regionen att kunna stödja en professionell litteraturutveckling i regionen. (Jfr vad vi skriver ovan i avsnitt 6.) KLYS och Författarförbundet tar gärna del av löpande kartläggningar och står till tjänst vid eventuellt behov av informations- och erfarenhetsutbyte.

Arvodesrekommendationer

Vi saknar skrivningar i planen om att följa arvodesrekommendationer för yrkesverksamma inom litteraturen som anlitas offentligt. Vikten av att ersätta kulturskapare avtalsenligt rent allmänt nämns på sidan 13, men det bör i planen läggas till en för litteraturområdet specifik skrivning om att regionen ska följa Författarförbundets arvodesrekommendationer vid ersättning till litterärt yrkesverksamma för framträdanden i regionalt finansierade arrangemang, samt att regionen bör uppmana regionala och lokala arrangörer att alltid arvoda professionella kulturskapare vid alla sorters offentliga framträdanden i regionen. Vi vill understryka att dessa arvodesrekommendationer är minimirekommendationer, och att vi hoppas att regionen håller sig till generellt högre nivåer.

Litterärt yrkesverksamma med annan bakgrund

Vi föreslår att planen också säger något om huruvida regionen avser att arbeta särskilt för att inkludera litterärt yrkesverksamma som har rötter i andra länder, och om insatser planeras för nyanlända professionella kulturskapare i regionen. Planen borde även där det är relevant specifikt redogöra för eventuella insatser i saken inom respektive verksamhetsområde.

Resursfördelning och geografisk spridning

Vi vill för övrigt påminna om och betona vikten av att insatserna för litteraturen som konstform sprids och fördelas geografiskt i regionen.

Vi vill också påminna om att det är viktigt att inte regionala resurser till litteraturen i regionen i allt för hög grad går till administrativa kostnader framför reella satsningar som konkret gagnar regionens kulturskapare på området.

KLYS kommentar och förslag:

- Vi saknar en djupare redogörelse i planen för litteraturen som konstform, separerat från biblioteksfrågor och läsfrämjande. Disponera gärna om nuvarande avsnitt och dela upp det.
- Utveckla regional konsulentverksamhet specifikt för litteraturutveckling i regionen och interregionalt.
- Nämn i planen gärna de olika yrkesgrupper som finns inom litteraturfältet.
- Gör gärna en ny kartläggning av litteraturområdet, och kartlägg gärna löpande de litterärt yrkesverksamma i regionen.
- Komplettera planen med litteraturspecifika skrivningar om avtal och arvodesrekommendationer för yrkesverksamma inom litteraturen.
- Skriv om det planeras för satsningar för nyinflyttade yrkesverksamma med rötter i andra länder.
- Fördela insatser för litteraturen proportionerligt i hela regionen.

8 Sammanfattande synpunkter

KLYS välkomnar att Region Jämtland Härjedalen i sitt förslag till kulturplan för perioden 2019-2022 så tydligt lyfter fram kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärspolitiska perspektiv. De professionella kulturskaparna och förutsättningarna för att vara yrkesverksam ges förhållandevis stort utrymme i planen, vilket vi sätter stort värde på.

Det är en sakmässigt välformulerad kulturplan med tydliga ambitioner, men samtidigt en plan som i vissa delar kunde varit mer utförlig och specifik i flera sakfrågor, t ex armlängds avståndsprincipen. Planen skulle tjäna på en tydligare disposition där samtliga verksamhetsområden fick egna avgränsade avsnitt och en närmare genomgång av bakgrunden till förslagen på insatser. Här vill vi särskilt påpeka att avsaknaden av skrivningar om musik och dans i planen är anmärkningsvärd och borde åtgärdas.

Vi uppskattar regionens öppenhet mot KLYS i konstnärspolitiska frågor, och den sedan flera år tillbaka formaliserade konstområdesövergripande dialogen med regionens professionella kulturskapare, samt hur samrådsarbetet redovisas tydligt i planen.

Vi ser positivt på regionens särskilda satsningar på kulturella och kreativa näringar. Vi ser dock gärna att regionen bättre beskriver i planen hur konstnärliga och instrumentella perspektiv ska balanseras för att garantera långsiktighet i de kultur- och konstnärspolitiska satsningarna, och i samverkan mellan kulturen och andra politikområden i regionen.

Vi vill slutligen tacka Region Jämtland Härjedalen för att vi getts tillfälle att ta del av remissutgåvan av den kommande kulturplanen och lämna detta yttrande. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,
Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Svenska Regissörsföreningen, Oberoende Filmars Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, +46 (0) 702621938 (reg.pol.sekr.), klys@klys.se, www.klys.se